

92

1954

SPALIS

NR. 8

10 001

1954 SPALIS Nr. 8

Redaguoja: *Pranas Naujokaitis*

Administruoja: *Nekalto Prasidėjimo
Seserys*

Leidžia: *Lietuvių Kultūros Institutas*

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 924 Madison St., Brooklyn 21, N. Y.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

ŠIAME NUMERYJE:

1. J. Cicėnas, ŠTAI VILNIUS ANT KALVOS	225
2. Z. Gavelis, RUGELIAI	229
3. S. Rožytė, STEBUKLINGASIS KIRVIS	230
4. O. B. Audronė, PASAKA APIE GAIDELĮ IR KATINUKĄ	236
5. St. Džiugas, KARALIUS VĖJAS IR LAKŠTINGALA	240
6. N. Butkienė, JONUKO IR KATRYTĖS NUOTYKIAI	243
7. V. Čižiūnas, LENKŲ PIRŠLIAI PAS JOGAILĄ	246
8. A. Kalvelis, KAI ATEINA RUDENĖLIS	251
9. J. Gailiušytė, KODĖL AŠ NENORIU NUTAUSTI	252
10. N. Papečkytė, LAIŠKAS IŠ ARGENTINOS	253
11. LIETUVIŠKAME PASAULYJE	254
12. UŽDAVINIAI, NAUJOS KNYGOS, LAIŠKAI	256

Viršelis ir piešiniai — dail. P. Osmolskio.

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N. Y. October, 1954. Vol. 5, No. 8. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A. — \$3.50 yearly. Single Copy 30c. Entered as second-class matter at the post office at Putnam, Conn.

N. Pr. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

ŠTAI IR VILNIUS ANT KALVOS

JERONIMAS CICĖNAS

Vilnius... Ir lyg žaibas blyksteria atminime senas, bet ir amžinai gyvas šilimos jausmas...

Vilnius... Nuskambo bažnyčių varpai vakariai, plazda naktigulto balandžiai, ant sparnų žaros atspindžius vėsuodami. Pilies sodo topoliai ir liepos siaučiasi tylą ir rimbti, o nuo kalvų ir šilų atbrenda mėnuo naktibalda Neryje pasitrinkti — pasibalsganoti. Trys Kryžiai, rodos, plaukia tarp dangaus ir žemės, išdidūs ir budėjime susirūpinę...

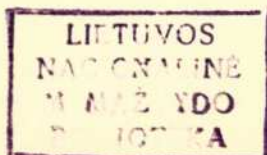
Bičiuli, turbūt, būsi buvęs į Gedimino kalną įkopęs. Sakyk, žvilgsnis čia įsibėga į tolį, čia vėl parsliuogia nuo pamėlusių girių, kaip vakas per purienas, boniomis ir namų keteromis pasišokinėdamas. Tegu diena, kone linksmiausia, tegu aplink skardu ir trukšminga, bet tau širdin įsėda kažkoks susimąstymas. Tai praeitis ateina kaip viešnia ir ima tave už rankų, ir veda per laiką, kaip motina per vyšnių sodelį. Žaidžia saulė po Šventaragio slėnio grindinį. O tau susiregi, kad švyti kardų ašmenys, jietys, ragotinės, gretoms greitai skubant, raiteliams žirgus bėgūnus tramdant. Šlama medžiai, o tau regis, kad prunkščia žirgai, miestelėnai atodūsiais karius lydi.

Ne sykį, tai jau ne sykį miestą buvo apgulę kryžiuočiai, siautė svetimų šalių ginkluotos gaujos, badas ir maras kaip dalgė klojo žmones, degė ir akmuo pamatinis, bet miestas viską pergyveno, nesgi jis rūpestyje virš visos šalies iškeltas ir tautai sergėti paskirtas.

Nebejauti, kai nuo kalno žemyn pasileidęs, perėjai Pilies gatvę ir eini šv. Jono gatve. Palei pašto rūmus stabteri lyg įbestas ir girdi duslius, nesgi per amžių glūdumą atsišaukiančius, žodžius:

"Ne žemės derlumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tauta, bet labiau išlaikymu ir vartojimu savo kalbos, kuri didina ir išlaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę. Gimtoji kalba yra bendras ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas. Sunaikink kalbą — sunaikinsi santaiką, vienybę ir dorovę."

Tai žodžiai kun. Mikalojaus Daukšos. Iškart matyti, kad tai ne ginklo kovos krivulė, ne priešpuolin pakilt šaukiama, bet kova kitoniška, už tautos būtį sunkiose sąlygose... Kun. Mikalojus vaikščiojo tarp uni-

Vilniaus universiteto kiemas ir šv. Jono bažnyčios varpinė

versiteto rūmų ir matė reikalą gintis prieš užtvinstančią rūstybę, prieš lietuvio nužmoginimą. Nebuvo kardo, tai stvėrėsi kalbos ir dainos.

Jei darganota diena... pro šalį praėjęs vienišas žmogus tau ima ir susideda į kažką jau matytą panašus, o gal girdėtas, o gal iš knygų

sužinotas... Tai Daukantas, pėsčias skersai Lietuvą perėjęs, vogčia slenka į miestą... tiesos ištroškęs, tiesos, kuri nuo lietuvio baudžiauninko buvo devyniais raktais užrakinta... O gal tai Strazdelis, iš kūrijos cenzorius po ginčų kokion palėpėn prisnūsti einęs ir pakeliui naują dainą, pavasarėlį pranašaujančią, kurią? O gal Mažvydas, Vilniuje studijoms besiruošęs ir Karaliaučiu pirmosios lietuviškos knygos, lyg sesė audimo dyvono austi, skubąs?

Ėjo pro Vilnių kariuomenės, tos savosios, tos Maskvos vartų atkelti, žirgų Juodojoj jūroj girdyti, o kai užėjo naktis be ryto, ėjo broleliai į rekrūtus, ėjo maištininkai, ėjo sukilėliai, ėjo sesės už maldaknygę ir tėvai už lietuvišką elementorių.

Pavergtojo Vilniaus krašto Raškutėnų kaimo "Ryto" mokyklos vaikai ilsisi išvykoje prie miško. Nuotrauka paimta iš Vilniaus krašto vaikų laikraščio "Aušrelė" 1936 m. birželio mėn.

Isikniaubk į delną ir pamąstytk, juk ta žemė krauju ir prakaitu permirkus, didžiai mylėta, brangiai apmokėta, ginta už gyvybę brangiau. Tai ne keliai iš Vilniaus į Ukmergę, į Brėslaują, Ašmeną, Gardiną, tai ne vieškeliai ir laukų keleliai smaukiasi pro smilteles ir kopia atšlaitėmis, tai sakytum upės mūsų ašarų ir mūsų valios verda kunkuliuoja.

Vilnius... Viešpatie, tai ir motinos niūniuojama lopšinė ir podraug kovos trimitas. Iš kur, jei ne iš Vilniaus, Nepriklausomybės Deklaracija. Iš kur pirmas atgimusios Lietuvos balsas į savanorius ir partizanus. Lie-

tuva tapo laisva, bet, deja, ne visa. Vilnius pasiliko už laisvės vartų... Išsiraizgę šiaudinėmis gairėmis nusmaigstyta demarkacinė linija, iki 1939. 10. 28 skyrusi Nepriklausomą ir lenkų okupuotąją Lietuvą...

Ir metai metuosna Spalio 9-tosios vidudienį ten, Nepriklausomoje, patrankos šūvis, o įkandin sirenos ir bažnyčių varpai ir šurprios tylos minutė. Visa tauta kartojo lyg priesaiką: Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim...

Kitapus demarkacinės linijos lietuviai... budėjo, ir kovojo, aukojosi ir kentėjo, vargo brastas brido, mirė, bet tėvų žemės, visai Lietuvai brolystės ir ištikimybės neišdavė. Matyt man visa ta kančia ir kova, vai, per 20 metų trukusi, nuo Brėslaujos iki Augustavo, Lydos, visur, kur lietuvių gyventa. Dar girdėt kartu su vėjais nuo Ažušilės ir Debesijos kalniūkščių ir nuo Naručio ežaro ta daina, ir okupacijos pančiuose gyva, giesmė, kai šventoriuose seni topoliai ošia ar kai laukai šventinami, girdėt aimana vaikučių prie uždarytos pradžios mokyklos durų, girdėt rykštės ir šautuvų buožių smūgiai...

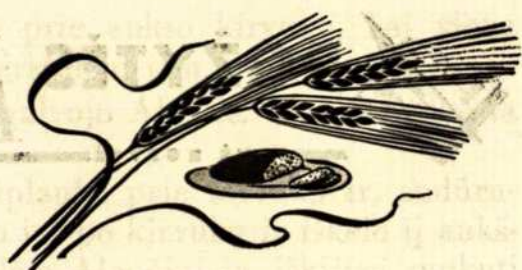
Vilnius — būtinoji tikrosios Lietuvos dalis... Bet... Vilnius ir dabar tebėra lenkų grėsmėje...

Po trečiojo Pasaulinio karo atsistatysiančioji Lietuvos valstybė turi būti su sostine Vilniumi ir gimtiniais Karaliaučiaus ir Klaipėdos uostais. Tai ne svajonė, tai pareiga, tai uždavinys, kuris, žūtbut, tesėtinas...

Mūsų vieta ne čia, bet ten, kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka, kur Baltija skalauna pamari, o Žiemeną, Dysną, Merkys, Grauzė ir dešimtys upių upelių skuba į jūras ten, kur mūsų vienintelis tikras paveldėjimas — tėvų žemė ir valia valūžė sau — žmonėmis būti...

Spalio mėnuo yra Vilniaus mėnuo. Ta proga čia davėme didžiojo vilniečio Jeronimo Cicėno parašytos knygos VILNIUS TARP AUDRŲ išangos pagrindines mintis. Tiesa, tai ne lengvutė pasaka, bet kieti žodžiai, tokie pat kieti, kaip kieta ir toji svarbiausioji pareiga — svetimuose kraštuose išlikti lietuviams ir nuolatos gyvai kovoti dėl švenčiausių lietuviškų reikalų.

RUGELIAI

ZIG. GAVELIS

Kai ruduo iškėlęs sodan ugnį neša
Ir nudegina žaliuojančius medžius,
Kai lietaus lašeliais debesėliai laša
Ir prie Nylo skrenda paukščiai į svečius:

Plikus laukus aplieja želmenys rugelių,
O švelnūs jie, lyg vaikų plaukeliai nekirpti,
Ir vis aukščiau, aukščiau jie galvas kelia,
Kol žiema prieina visiškai arti...

Tuomet apkloja juos minkštutis sniegas:
Toksai, kaip patalėlis vaikų lovelėje kvapnus.
Ir tylūs ligi pavasario rugeliai miega,
Ir lanko juos zuikeliai per sapnus...

Ir lygiai, kaip diena išaušta po nakties,
Taip pat pavasaris išauš vėl po žiemos:
Visu ūgiu rugeliai saulėn liemenėlius ties,
Lyg kūdikiai rankas nubudę prie mamos.

Ir išbujos jie saulėje ir vėjui,
Ir jokios audros krauti derlių nepastos,
Ir niekur taip kvapios aš duonos neturėjau,
Kaip mano tėviškės rugelių iškeptos.

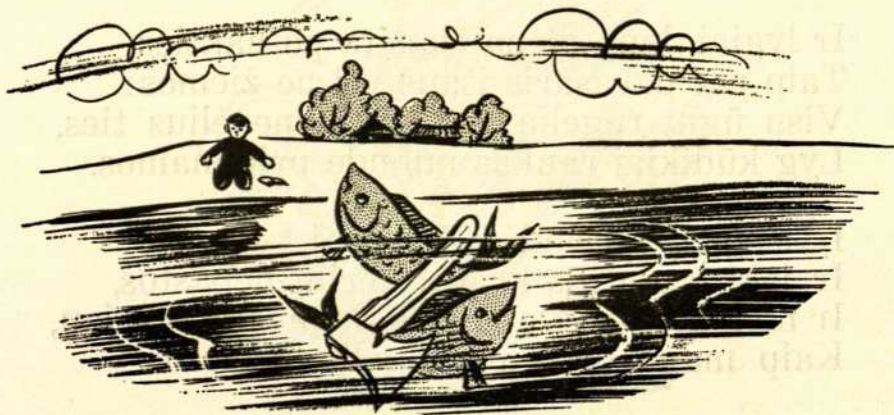
STEBUKLINGASIS KIRVIS

Algučiui tereikėjo tik dviejų žvilgsnių pamatyti, kur yra geriausia vieta visame kiemely. Tiesa, ir kiemelis mažutis: viename kampe didelis klevas, kurio pavėsis šią karštą vasaros dieną ypač malonus, tame pavėsy maža kūdrelė, o joje trys auksinės žuvelės. Aplinkui svyruoja gėlės, vidury keliolika žingsnių vejose — štai, ir visas kiemas!

Algutis ryžtingai nužengė prie kūdrelės ir, parkritęs ant vejose, atsivertė pasakų knygą. “Vienoj girioj paupyje cakt! cakt! kirto žmogelis klevą. Jam bekertant kirvis nuo koto smukt, ir nusmuko...”

Perskaitęs pasaką, Algutis susimąstė. Kad jam taip nutiktų... E, jis nebūtų kvailas, tuoj paprašytų senelio, kad vestųsi jį į upės dugną, kur tie aukso kirviai paskandinti. Be abejo, ten yra pasakų šalis, o ta upė — durys į ją...

Saulė, pasistiepusi pro klevo viršūnę, smarkiai kepino Algiuko galvą. Pametęs knygą ant vejose, jis pasislinko arčiau kūdrelės ir įsižiūrėjo į ją. Tokia maža kūdrelė, betgi atspindi medį, žolę, Algutį... viename pakraštyje net ir dangų. O tas atspindėtasis dangus toks paslaptingas, šešėlių pilnas... Kūdrelės kampe sumirgėjo aukso žuvytė. Kas tai? stebisi Algutis. Buvo tik trys žuvytės, o iš kur ta ketvirtoji? Įtempė vaikas akutes: gi tai ne žuvytė, bet mažas aukso kirvukas! Ar tai galėtų būti? Pažiūrėjo geriau: iš tikrųjų kirvukas. Ašmenys nublizginti lyg mamos žiedas, o kotas baltas baltas, tartum tik ką išskap-

tuotas. Algutis buvo betiesiąs ranką prie aukso kirvuko, kai viena žuvytė iškišo snukutį iš vandens ir mirktelėjo jam apvalia akyte.

— Žuvys negali mirksėti, — pagalvojo Algutis. — Kokia keista žuvytė...

Tuo tarpu kitos dvi žuvytės priplaukė prie kirvuko ir, sudūrusios uodegaites kaip lopetaites, pakišo jas po kirvuku ir iškėlė jį aukštyn. Pirmoji žuvytė dar kartą mirktelėjo Algučiui ir, iškišusi snukutį iš vandens, tarė:

— Ar tai tavo kirvukas?

— Ma.... — buvo beprasiziūjęs Algutis, bet, atsiminęs knygos pasaką ir kad meluoti negera, prarijo žodį ir pasitaisė:

— Ne, ne. Ne mano. Aš jokio kirvuko neturėjau.

Žuvytė trečią kartą mirktelėjo:

— O norėtum jį turėti? Tai imkis, kad taip nori.

Algutis, to tik telaukęs, grybšt! vienu grybštu pačiupo kirvuką. Per galvą perbėgo mintis, iš kur žuvytė žinojo jį kirvuko norint, bet nebuvo kada to svarstyti, nes pamatė kirvuko gale kaž kokį įrašą. Raidelės buvo maželytės, smulkutėlės, kad jis tik didžiausiu vargu šiaip taip išskaitė: KIRSK IŠ KAIRĖS DEŠINĖN, PAKLIŪSI PASAKŲ ŠALIN. Algiukas, dryktelėjęs nuo žolės ir vienu šuoliu prišokęs prie klevo, džigt, džigt! džigtelėjo kirvuku žievėn.

— Ai, ai, nustok kutenę! — kažki kas storu balsu susijuokė. Pažvelgęs aukštyn, Algiukas pamatė, kad tai klevas juokiasi.

— O kodėl burtų durys neatsidaro? — tarė nė kiek nenustebejęs Algiukas. Jam dabar atrodė viskas galima, kirvukas jam suteikė neturėtos galios ir pasitikėjimo savimi.

— Kad nekerti kaip reikiant, — tarė klevas. — Kirsdamas turi žinoti, kokios burtų šalies tau reikia.

— Kokios? Man vistiek. Tik kad būtų paukščių, žvėrių, kad visi šnekėtų... kaip pasakose, žinai.

— Jei nori pasakų šalies, tai, vyruti, turi ten kirsti, kur kirvuką rada, — pamokė klevas.

Algiukas grįžo atgal prie kūdrelės ir susimąstė: kur čia kirsti, argi vandenin? Kirsti vandenin jam atrodė labai juokinga, bet taip sau juokais tekstelėjo kirvuku iš kairės dešinėn. Ir stebėtina: vanduo kaip bematant išnyko. Ir žuvytės išnyko. Jų vietoje stovėjo trys mažos mergytės auksinėmis suknytėmis, rodė mažutyčiaus pirščiukais į Algutį ir juokdamosi kalbėjo:

— Štai Algiukas Kirvutukas ateina į pasakų karalystę, ką, ką, ką!

Algutis truputį susigėdo to juoko ir, nežinodamas ką toliau daryti, kirvuku cakt! cakt! caktelėjo pailgą akmenėlį kūdrelės pakrašty.

Akies mirksniu akmenėlis pavirto dailiais akmeniniais laiptukais, vedančiais į kūdrelės gelmę, o jų papėdėje atsidarė kiaurynė, iš kurios sušvito keista mėlyna šviesa. Mergytės susitvėrė už rankelių ir nustraksėjo laiptukais žemyn dainuodamos:

*Jau nusileido burtų laipteliai,
Jau atsivėrė burtų varteliai.*

*Eisim, eisim, eisim, sesutės,
Pasižiūrėti burtų saulutės.*

Algiukas net išsižiojo iš nuostabos: tiek čia netikėtų dalykų iš karto! Bet ir stebėtis nebuvo kada: mergytės jau buvo nusileidusios laipteliais į melsvąją gelmę ir iš jos mojo jam. Nė akimirkos nesvyravęs, Algutis suspaudė kirvuką rankoje ir stryktelėjo ant viršutinio laiptuko. Vos tik palietė jį koja, tuoj pasimatė esąs didelių granitinių laiptų viršuje. Virš savęs pamatė žolių stagarus, tokius drūtus lyg laivo stiebai. Dar aukščiau, lyg žalios ištemtos burės, suposi žali klevo lapai. Pasaulis buvo nepaprastai padidėjęs. O gal jis pats buvo sumažėjęs? Algutis, daug galvos nesukdamas, pasileido tekinas laiptais žemyn. Juo žemiau leidosi, juo laiptai gilyn tiesėsi. Pagaliau pribėgo jų galą ir nušoko žemyn puikion pievon, kur žolė buvo mėlyna kaip dangus, o tarp žolynų tiesėsi balti takeliai. Užsokęs ant takelio, Algutis pastebėjo, kad jis slidus ir kad juo galima čiuožti lyg ledu, nė ledžingųjų nereikia. Ir pasileido Algutis takeliu lyg vėjas. Takelis vėsus, lygus, vienas malonumas čiuožti. Algiukas bečiuoždamas sukinėjosi, šokinėjo, kraipėsi, vilkiuku sukosi, per galvą vertėsi... Ak, kad dabar jį draugai pamatytų! Geresnio čiuožiko jis nė filme nėra matęs! Ką ten filme: visame pasaulyje niekas geriau čiuožti nemoka!

Apsižvalgęs daugiau, Algutis pamatė, kad aplinkui daugybė takelių, lyg baltų tiesių upelių, mirga, teka pirmyn; lyg šimtai baltų drobių, vyniojasi, ritasi tolyn... O tais takeliais tik bėgioja visoki gyvuliai ir žvėreliai: meškos, kiškiai, šuniukai su kačiukais ir mažos pelytės, viena kitai į uodegytes sukibusios čiuožia pirmyn. Vienur lapė su vilku, aviną pasikinkę, rogutėse atsilošę, lyg kokie ponai ledu sklendžia! Kitur gaidžiukas su vištyte, vienas kelnėtas, kita sijonuota, riešutus traškindami, sparnais pasiplasnodami, per ledą braukia! Vienoje vietoje nematytas daiktas, o kitoje dar nematytas, dar keistesnis...

Staiga Algiukas stakt! sustojo lyg įbestas pagaliukas ir įsiklausė: jam pasigirdo mamą dainuojant. Lyg mamos balsas, lyg ne mamos, bet dainelė ta pati, kurią ji dažnai niūniuodavo:

*Žydi margos gėlės naujam rūtų daržely,
Sugarbiniavo žalia rūtelė šį mielą rudenėlį.*

Apsižvalgęs Algiukas pamatė būrį mergaičių žaidžiant ratelį ir dainuojant. Įsižiūrėjo geriau: o gi tai gėlės, — mėlynom, raudonom,

baltom, geltonom suknytēm. Vidurī ratelio stovēja mažutē žalsvasuknē mergytē. Jos ir plaukai buvo žali, suraityti dailiom garbanėlēm.

— Tai taip rūtytės garbanojasi! — sušuko jis nustebeš.

Tuo tarpu vidun rato įbėgo rausvaskruostė, rausvasuknė mergytė, tokia skaisti, žavi, šypsanti, tokia švelni, daili ir miela, kad net Algutis, kuris šiaip mergaites nelabai mėgo, pajuto didelį norą paimti ją už rankytės ir patemti už rausvos suknytės krašto. Kol jis taip žiopsojo, gėlės kitą ratelį pradėjo:

*Išdygo roželė ant marių krantelio,
Oi lingo lalingo, ant gelsvų smiltelių.*

Kai gėlės pradėjo suktis, Algiukas nebeiškentęs įsoko rato vidurin, pagriebė roželę už rankytės ir ėmė ją sukti, trepsėdamas ir dainuodamas kiek galvoj balso:

*Ak vija kanapija,
Ir pražydo kaip lelija!*

— Kas čia sumaišė mūsų ratelį? — sušuko aukšta, liauna mergina, didele raudona skrybėlė. Algutis pažino aguoną.

— Ling, ling, sustokit, sustokit! Ding, ding, pradėkim iš naujo! — skambėjo mėlynį pievų varpeliai. Algiukas susigėdęs, kad nebartų už nemokėjimą žaisti, gėlėms susimaišius išnėrė pro rankas iš ratelio ir nubėgo šalin.

*Ei džiūm džiūm džiūm karklyno žvirbleli,
Kodėl susukai ne vietoj lizdelį?*

— Ne jūsų rūpestis, — sumurmėjo jis, manydamas, kad čia iš jo tyčiodamasi taip dainuoja. Pasimatė bestovįs po medžiu, tarp kurio didelių, keistai išraitytų lapų buvo daug mažų lizdelių, kuriuose tupė-

jo daug mažų paukštyčių. Ant vienos didelės šakos eilėje tupėjo kokia dvylika varnėnų ir, mažučius smuikelius įrėmę į plunksnuotus pagurklėlius, jie smuikavo, dainuodami šią dainą. Ant kitos šakos tupėjo eilė žvirblių ir, sparnų galučiais prilaikydami skudučius, jiems atskudučiavo:

*Todėl susukau, kad jaunas buvau,
Kad nežinojau, kur lizdelį sukti.*

Paukščiams savo dainą užbaigus, iš pievos aukštyn pakilo vyturėlis. Sparneliais plasnodamas, jis čireno, giedojo, vis aukštyn kildamas, lyg sidabro varpeliu skambindamas. Algiukui vyturio giesmė atrodė gražiausia už viską. Atsisėdo vaikas žolynėlin, įsmeigė akutes į giesmininką ir užsisvajojo. Kad jis galėtų taip giedoti! Ir skrajoti padangėmis! Jo akutės sužibo: atsiminė aukso kirvuką! Vos spėjo kirvuku švystelėti, pasijuto bekylas aukštyn, aukštyn! Plasnodamas rankomis lyg sparnais, jis sučireno:

*Čir vir vir, pavasaris,
Ledai, speigai į pašalius,
Visi vaikai į pabalius!*

Čirendamas, virvendamas jis nė nepajuto iškilęs aukštai, aukštai, netoli saulės. Būtų dar aukščiau kilęs, bet saulutė taip karštai spigino, kad jis nė liežuvio nebegalėjo apversti nuo karščio, tik varvantį prakaitą šluostėsi rankove nuo kaktos.

— Ta saulė per karšta, — murmėjo jis. Būtų gerai, kad ji taip nekaitintų. Gana, kad šviečia.

Stebuklas! Saulė nustojo kaitinti! Oo, tai bent kirvukas! Algutis susimąstė: ką čia daugiau išgalvojus? Mostelėjęs dangun kirvuku, jis sušuko:

*Geltona saulė šviesai šviesti,
Raudona saulė šilumai duoti,
Mėlyna saulė miegui miegoti!
Danguje stovėkit, paeiliui žibėkit!*

Tuoju užgeso geltonoji saulė, o danguje pasirodė raudona saulė, iš kurios lyg pro krosnies duris, veržėsi šiluma. Algutis mostelėjo kirvuku, ir ji užgeso, lyg kas staiga krosnies duris būtų užvėręs. Lyg didelė mėlyna akis, atsimerkė mėlynoji saulė. Visas pasaulis paskendo mėlynoje šviesoje. Algutis, pažvelgęs žemyn, pamatė gėles sugulus ant žolyno, o paukščiukus susikaišiusius snapiukus po sparniukais. Jam užėjo toks miegas, toks nuovargis, kad, nebegalėdamas nė rankomis paplasnoti, pasijuto begrimzdąs žemyn, žemyn, gilyn, gilyn,... Akys užsimerkė pačios... Staiga kažkas jį nutvėrė už kojos didžiojo piršto ir timptelėjo. Pravėręs akis, pasimatė jau visai netoli žemės be-

kyburiuojas. Trys auksasuknės mergytės stovėjo ties juo ir rodė į jį pirščiukais. Viena tempė jį žemyn už kojos piršto ir juokėsi:

— Štai, kur Algiukas Kirvutukas! O mes tavęs visur jieškojome. — ir dar smarkiau timptelėjo Algutį už kojos. Staiga patrauktas, jis nebeišlaikė ore ir bipt! bumptelėjo žemėn. Auksinė mergytė prišokusi pagriebė jį už rankos:

— Dabar eikš su manim pasičiužinėti!

— Netempk taip rankos, — tarė jis nepatenkintas. Bandydamas atsispirti, jis patempė ranką atgal, tik tvykst! kad kris aukštiekninkas, kaukšt! kad duos pakaušiu į taką, net auksiniai ratai akyse sušvytravo! Norėjo jis ištraukti savo ranką, bet kur tau: mergytė taip tvirtai laikė, kad nė pirščiuko nebuvo galima pajudinti. Susiraukęs jis čiuožė pirmyn, tik staiga kojos susipynė, ir makarai! tabalai! apsisuko aplink save ir, iš takelio išslydęs pliumpt! įkrito į pelkę! Iškišęs šlaپیą galvą iš vandens, pamatė, kad auksasuknė ant kranto stovėdama ki, ki, ki! juokiasi, tik juokiasi!

— Na ką, Algiukai Kirvutukai, kaip patinka vandenėlis? Tupėk, nejudėk, aš tave paversiu aukso žuvyte, tai galėsi amžinai čia plaukinėti!

— Visai nenoriu būti jokia žuvytė! — sušuko išsigandęs Algutis ir iššoko iš vandens. Auksinė mergytė pamojė rankute ir juokdamosi nučiuožė su draugėmis. Lengviau atsidusęs, Algutis nusipurtė vandenį ir pasišildė geltonojoje saulėje, paskui raudonojoje, tada mėlynoje, ir paliko visai sausas sausutukas. Džiūte išdžiūvo, bet valgyt tai labai užsinorėjo. Žiūri, vėl čiuožia pro šalį gaidžiukas su vištyte.

— Gaidžiukai, gaidžiukai, duok ir man nors vieną riešutų kekele! — sušuko jis.

— Man beriešutaujant gaidžiukas abi akeli išmušė, o tu nori dykai riešutų gauti, — atsiliepė vištytė. — Nori, broliuk, riešutų, tai pats pasiriešutauk!

Tada susistabdė Algutis mėlyną žibutę ir paklausė:

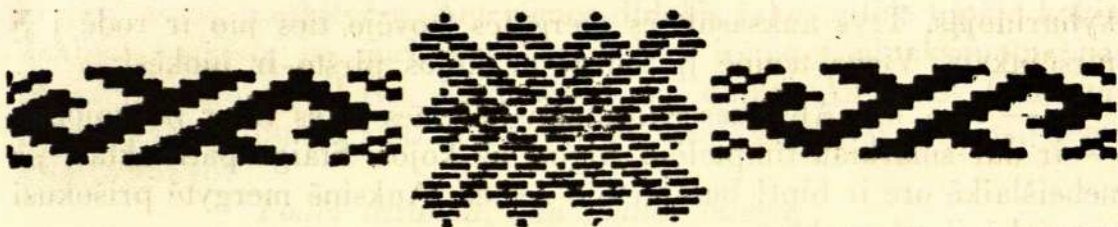
— Ką valgotė, ką geriate pasakų šaly?

— Rasele nuo lapelio, vandenėlį iš šaltinėlio.

— Ačiū, vandenėlio aš nenoriu, — sumurmėjo Algutis.

— Gerai, brol, sakai. Kas iš to vandens? Pienelis tai kas kita, — sustojo ties Algučiu čiuožęs pro šalį katinėlis Gudragalvis. Per petį jis turėjo raštuota juosta persijuosęs kankles, kurias karts nuo karto viena ranka paduzgendavo. Antrąja ranka už sparno vedėsi gaidelį Margaplunksnį, kuris nedrąsiai prašneko:

(Pabaiga kitame numeryje).

PASAKA APIE GAIDELĮ IR KATINUKĄ

O. B. AUDRONĖ

Seniai seniai gyveno
Draugai labai geri —
Tą pasaką, tą seną
Man sekė vakare:

Gyveno katinėlis
Trobelėj tarp miškų —
Nebuvo susivėlęs,
Nei baidėsi meškų.

Ir meldėsi mūs rainius
Kas vakarą, kas ryt.
Su juo gyveno dainius
Garsus — neapsakyt.

Kai ankstų ka-ka-ry-ko!
Užtraukdavo smagus,
Net šarka nesurikus
Klausydavo, kas bus.

Pelytė raitė ūsą —
Gėrėjosi taip vis,
Dainos tokios sukklusus
Pro praviras duris.

Gražiai gražiai gyveno
Draugai tie du geri:
Ugnelė vis ruseno
Nameliuos vakare...

* * *

Balta žiema atėjo
Per kalnus ir miškus:
Pakinkė roges vėju —
Tai sniegą veš ir pūs.

Balta ranka užklojo
Rugelį želmenuos:
Plačiu sparnu savuoju
Miegeliui paliūliuos.

Ir siaučia, šoka snaigės
Ir dieną, ir naktis.
Nuvargus — šokis baigės:
Saldžiai į patalą sukris.

Vai čiū-čia, liū-lia, liū-lia
Žiemužė palinguos —
Sapnuokite sugulę
Baltuosiuos pataluos.

Sapnuokite, upeliai,
Sapnuokit, ežerai,
Sapnuokit, lankos žalios
Ir želmenio barai.

Trobelėje tarp miško
Ir gera ir smagu,
Už lango tvoros pyška —
Trobelėj nebaugu.

Trobelėje ir šilta
Ir miela, kaip namuos:
Gaidelių, rodos, šimtas
Giedos be paliovos...

* * *

Nors dienos bėga lakios,
Žiemužė taip ilga:
Nebuvo ji pasakius,
Atėjusi staiga,

Kad malkos iš aplinkui
Per kamina išrūks.
Tiek daug jų prisirinko —
Nemanė, kad pritruks.

Keliu, net sniegas tyška,
Tas katinas rainys
Išsirengė į mišką —
Daug medžių privartys!

— Tik niekur neik, drauguži,
Tik niekur iš namų!
Girdi, kaip miškas užia —
Trobelėj gi ramu. —

Gaidelis pažadėjo
Pabūti čia ramus,
Kol draugas jo kirtėjas
Sugrįš vėl į namus.

Bet jam vienam ne šventė:
Taip tyku — net baugu!
Gaidelis neiškentęs
Suriks ka-ka-ry-kū!...

O girdi jau prie durų
Kažkas bar-bar, tuk-tuk:
— Gaideli, o broleli,
Valkele tą atsuk!
Jis klausosi, ir vėliai:

— Gaideli broleli,
Atdaryk dureles,
Atšalau kojeles
Ir rudą uodegėlę. —

Jis klausosi — tai lapė,
Melagė ji pikta,
Bet šalta jai ir šlapia —
Valkelė atsukta.

— Tau atnešiau kanapių,
Giedoriau tu gražus,
Miške tiek sniego, šlapia —
Aš bėgau per daržus. —

Ji pabėrė ant stalo,
Paskui — jau ant kėdės,
Paskui prie lovos galo
Dar likusias padės.

Gaidelis patikėjo
Laputės gerumu,
Ir lesė ir gėrėjos
Kanapių skanumu...

* * *

Katinėlis kerta mišką,
Sniegą trypia, pėdos gilios,
Poška medžiai, skiedros tyš-
Mūsų rainis net sušilęs! /ka,

Priešpietėlius atsirišo
Ant kelmelio, kuris kyšo,
Ilgą ūsą nusibraukia,
Sumuštinį skanų traukia.

Vos nukandęs kąsnį sotų,
Girdi, dunda, lyg kas jotų,
Net nuo medžių sniegas tyš-
ka —
Lyg kas šaukia vidur miško:

Katinėli, murinėli,
Neša mane laputėlė,
Per aukštus kalnelius,
Per galias kloneles,
Ū-ū, katinėli, ū-ū!...

Katinėlis tempia lūpą
Ir nuo žemės kirvį čiumpa:
Bėga, ritas, kiek tik gali,
Kol suranda lapės kelią.

Pasivijęs tą melagę,
Toku pykčiu jisai degė —
Drožė kirvapenčiu tiesiai:
Tegul krinta, tegul dvesia!

O gaidelis jau vos gyvas —
Tai ne juokas, tai ne dyvas...
Bet sugrižo ir gyveno,
Kolei malkas sukūreno...

* * *

Vėl gaidelis prižadėjo...
Senė lapė vėl atėjo...
Katinėlis dar išgirdo,
Nors toli jau malkas kirto.

Lapė gaidį greit paleido
Ir per mišką pasileido:
Smūgį rainio jau pažinus,
Nudulkėjo per sniegynus.

Taip atėjo kartas trečias —
Katinėlis juk ne svečias —
Vėl pamokė draugą savo
Ir į mišką iškeliauvo.

Bet ir lapė išgudrėjo
Ir kitaip verkšlent pradėjo:
Vėl trobelėn įsigavo
Ir gaidelį pasigavo.

Katinėlis negirdėjo,
Nes jau dirbo ne pavėjui,
Ir toli tas miškas buvo —
Taip gaidelis ir pražuvo.

Jis, prie girnų prirakintas,
Nebematė ryto švintant:
Malė dieną, malė naktį,
Kur sveikatos gal pakakti?

Gailios ašaros, kaip pupos
Raudonuos karolius supos.
Bet net ašarų pritrūko —
Vis tas girnas sunkiai suko.

* * *

Vieną dieną taip prie vartų,
Kada lapė virė pietus,
Pasigirdo daugel kartų
Toks beldimas negirdėtas.

Siuntė ji vyriausią sūnų
Pažiūrėti, kas ten tūno.
Rado elgetą jis menką,
Išmaldai ištiesus ranką.

Taip visi vaikai išėjo:
Vis to elgetos žiūrėjo.
Pagaliau pati jau lapė
Paskutinį blyną kepė.

Neprišaukusi per sieną
Savo vaiko anei vieno,
Ji pati laukan išsoko
Ir nuo rainio gavo kuoka.

Lapės šeimą jis surišęs,
Nuskubėjo pasiryžęs,
Kur girnelės gailiai užė,
Lyg kad verkianti giružė

Ir gaidelį atrakino,
Paskui valgė lapės blynus
Ir namo linksmi keliavo,
Į trobelę mielą savo.

Ten ilgai ilgai gyveno:
Nei pražilo, nei paseno.
O jau lapė ten, iš viso,
Nė prabėgti nebedrįso.

KARALIUS VĖJAS IR LAKŠTINGALA

STASYS DŽIUGAS

— Kitados visas pasaulis priklausė vienai mano tėvo karalystei,— kalbėjo žmogus, sėdėdamas ant kelmo miške. — Dabar nėra nei tėvo, o jo karalystė suskaldyta — atsiduso jis.

Medyje tupėjo lakštingala. Išgirdusi jo kalbą, ji suprato, kad šis žmogus yra kilęs iš nepaprastos giminės.

— Žmogau, matau tave nuliūdusį. Gal nori pasiklaudyti mano giesmių? — tarė lakštingala.

Žmogus krūptelėjo, bet pastebėjęs paukštelį, nurimo ir tarė:

— Paukščius kalbant — dar negirdėjau. Skrisk tolyn nuo manęs! Tikriausiai esi užkeikta žmogaus dvasia, norinti mane pražudyti.

— Klysti, žmogau, taip galvodamas. Ar kada nors girdėjai žmones kalbant apie lakštingalą? Kiekvieną vasaros vakarą lakštingalų giesmių aidai nuskamba laukais, miškais ir sodžiais. Aš taip pat esu lakštingala, niekam blogo nesu padariusi, — atsakė paukštelis.

— Gal ir teisybę kalbi, bet aš esu atsargus, nes daug kartų esu be reikalo nukentėjęs, — suabejojo žmogus.

— Jei netiki, pasiklausyk! — švelniai ištarė lakštingala ir pradėjo čiulbėti įvairias melodijas. Žmogus klausėsi, klausėsi, ir juo toliau, juo labiau skendo savo mintyse. O jo akys vis daugiau kryo į lakštingalą. Jai nutilus, žmogus nejudėdamas tylėjo.

— Žmogau, aš neteksiu kantrybės! — ištarė lakštingala. — Ar mano giesmė tau nepatiko, kad manimi nesidomi?

— Lakštingala! Mylimas paukštelė! — sušuko žmogus, pašoko iš vietos ir su išskėstomis rankomis artėjo prie jos.

— Palauk, — tarė lakštingala, šokdama ant aukštesnės šakos. — Aš tavęs bijau. Tavo toks staigus džiaugsmas verčia mane tavimi nepasitikėti.

— Nebijok, tavo giesmė mane sujaudino. Dabar aš jaučiu tą patį gyvenimą, kaip prieš daugelį metų. Lakštingala, giedok toliau!

— Nejaugi tu lakštingalos giedant negirdėjai?

— Girdėjau, bet tavo giesmė skiriasi iš visų lakštingalų. Ji daug ką man primena.

— Žmogau, ar tu nebuvai laimingas?

— Buvau, — atsakė jis, — bet dabar ne. Niekam nesipasakoju apie save, bet tau papasakosiu, nes mano praeitis yra surišta su viena lakštingala, kurios giesmės buvo panašios į tavąsias.

Jis atsikėlė, kažką sumurmėjo, apsižvalgė į visas puses, paskui, pridėjęs rankas prie lūpų, sukaukė, tarytum gauja alkanų vilkų žiemos naktį, net visas miškas sudrebėjo.

Lakštingala, pamačiusi jo galią, išsigando, norėjo skristi į tankumyną ir pasislėpti.

Žmogus, tai pastebėjęs, tarė:

— Nesibijok, aš tik truputį stipriau atsidusau, norėdamas sukelti miške nerimą, kad niekas mano kalbos neišgirstų. Aš ir toliau noriu palikti paslaptingas savo praeitimi.

Lakštingala nusiramino. Žmogus, miškui užiant, pradėjo pasakoti:

— Mano tėvo paslaptinga pilis stovėjo didelių kalnų tarpeklyje. Pilies sienos buvo auksinės, o vidus išpuoštas brangiais akmenimis. Tėvas buvo galingas ir žiaurus valdovas. Jis visą pasaulį užkariavo ir tūkstančius vergų grandinėmis surakino. Kas jam nepatikdavo, jis savo kerštinga ranka nužudydavo. Pasaulis prieš jį drebėjo, o žmonių minios patylomis šaukėsi dievų keršto. Ilgai tėvas didžiavosi savo žygiais ir savo galybe. Kartą jis ir mane pasiėmė į karą prieš sukilėlius. Išvaikė jis sukilėlius, daug nužudė, daug vergų paėmė. Jų tarpe aš pastebėjau gražią mergaitę. Ji man patiko. Tėvo pilyje aš slapta su ja susitikdavau, ir mudu vienas antrą pamilome. Apie tai kažkas iš pilies tarnų pastebėjo ir pranešė mano tėvui. Tėvas užsirūstino. Jis įsakė mergaitę surakinti grandinėmis ir imesti į tamso kalėjimo rūsi. Daug kartų ją tardė, mušė, bet mūsų paslapties ji neišdavė. Aš liūdėjau, susirūpinęs jos likimu. Tėvas suprato mano liūdesio priežastį, jis pradėjo manęs neapkęsti ir kiekvieną mano žingsnį persekioti.

Vieną kartą susišaukiau savo ištikimiausius draugus, papasakojau jiems apie nekaltos mergaitės likimą ir prašiau jų padėti man ją išvaduoti. Draugai sutiko. Vieną naktį ruošėme pabėgimą, bet mergaitės išvaduoti nepavyko, nes kažkas pabėgimo planą išdavė mano tėvui. Po to mergaitė greit iš kalėjimo buvo išvesta ir nužudyta, o aš buvau suimtas ir įmestas į tą patį kalėjimą, kuriame ji buvo. Vieną vakarą girdžiu, kad ant kalėjimo stogo gieda paukštelis, kurio balsas panašus į žmogaus. Kiekvieną vakarą atskrisdavo paukštelis prie kalėjimo ir čiulbėdavo iki vėlyvos nakties. Kartą vidurnaktį mano kalėjimo vidų apšvietė nuostabi šviesa. Tuo laiku atsidarė kalėjimo durys, ir į vidų įėjo juodu apsiaustu apsisiautusi dvasia. Ji buvo aukšta, o

veidas baltas kaip sniegas. Ji sustojo prie durų ir pareiškė, kad aš esu išvaduotas. Mano tėvas prakeiktas su visa pilimi nugrimzdo į žemių gelmes. Nužudytą mergaitę ji pavertusi į paukštelį, kuriai davusi lakštingalos vardą. Lakštingala nuo tos dienos skraidanti po pasaulį ir giedanti. Man buvo pasakyta ją susirasti, o tada abudu būsime vėl laimingi. Be to, dvasia pareiškė, kad nuo šios valandos aš vadinsiuos Karalius Vėjas. Visi keliai man yra laisvi į visas pasaulio šalis ir karalystes. Dvasiai pranykus, aš pasijutau esąs dideliame, paslaptینگame miške. Savo kvėpavimu pajudinu didžiuosius miškus, plačiąsias pievas, javų laukus, jūrų vandenį, o dangumi nustumiu, kur man patinka, storiausius debesis. Visą žemę išvaikščiojau, daug klausiaus įvairių paukščių giesmių, bet manosios lakštingalos giesmės neteko išgirsti. Bet vilties aš nenustojau susirasti savo mylimą lakštingalą. Lakštingala, tavoji giesmė kaip tik yra panaši į anos lakštingalos giesmę, kuri džiugino mane, esantį kalėjime.

Karalius Vėjas, baigęs kalbėti, nuleido dar žemiau galvą, o miško medžiai užė ir kažką patylomis šnabždėjosi.

— Šviesusis Karaliau! — sušuko lakštingala, susijaudinusi iš džiaugsmo. — Tai aš esu ta pati lakštingala, kurios ieškai.

— Tu?! — nustebeš sušuko Karalius Vėjas.

— Taip! Aš! — atsakė lakštingala ir nutūpė ant jo peties.

Tuo pat laiku pasigirdo baisus trenksmas. Čia pat atsivėrė žemė, iš kurios gelmių į viršų iškilo graži auksinė pilis.

Lakštingala vėl atvirto į tą pačią mergaitę, ištekęjo už Karaliaus Vėjo ir apsigyveno toje pilyje.

Pavasariui atėjus, ji pavirstanti į lakštingalą ir giedanti iki rudens, o Karalius Vėjas tuo metu, klausydamasis jos giesmių, ramiai vaikštąs po pasaulį. Rudenį, lakštingalai sugrįžus į pilį, Karalius Vėjas, rodydamas savo galią, ima pūsti stipriau.

JONUKO IR KATRYTĖS

N. BUTKIENĖ

Mytukai

Rugpiūčio mėnesiui įpusėjus, miškuose atsirado grybų. Vaikai ruošėsi grybauti.

Vieną gražią dieną jie nutarė eiti į mišką. Buvo tyku, nė mažiausio vėjelio. Tik už miško pasirodė mažas, pilkas debesėlis. Dėdė perspėjo juos, jog gali būti lietaus su perkūnija ir žaibais.

— Dėdė, mes su Katryte dar suspėsime nueiti į mišką ir grįžti, — užsispyrė Jonukas: — pamatysi, jokio lietaus nebus.

— Ir man taip rodos, — pridūrė Katrytė.

Dėdė nusijuokė.

— Žinai, dėdė, patikrinkime: tu lik namie, o mes su Katryte eisim į mišką.

— Ir sušlapsite iki siūlų galo, — pasakė dėdė.

— Ne, ne. Mes smarkiau bėgsime, negu debesys, — linksmai suriko Jonukas ir, sugriebęs Katrytę už rankos, išbėgo iš namų, neklausydamas dėdės perspėjimo.

Jonukas nešėsi pintinėlę. Katrytė dar sušuko:

— Palauk, aš paimsiu tinklęli drugeliams gaudyti.

— Tik greičiau, — ragino Jonukas.

Bet jos raginti nereikėjo — ji pati skubėjo. Ir vaikai bėgte nubėgo į mišką.

— Aš tavęs čia palauksiu, — sustojo miško aikštėje Katrytė: — Čia prie upelio yra daug drugelių. Aš noriu jų pasigauti.

— Gerai, o aš paieškosiu miške grybų, — tarė Jonukas ir vienas įlindo į mišką.

Po dideliu ažuolu jis rado visą pulką baravykų. Bet nesuspėjo jis nė trijų grybų įsidėti į krepšelį, kai staiga dangus apsiniaukė, sužaubavo, sugriaudė. Ir netrukus Jonukui ant galvos pradėjo kristi dideli lietaus lašai.

— Vis dėlto dėdė buvo teišus, — pagalvojo Jonukas: — reikia pasislėpti po medžiu.

Audra visu smarkumu pradėjo siausti. Perkūnas trenkė ir trenkė. Po Jonuko kojų žemė drebėjo. Medžiu viršūnėmis draikėsi plačios žaibų juostos. Lijo kaip iš kibiro. Visur patvino. Ažuolo šakas ir lapai mažai tesaugojo Jonuką nuo lietaus.

Jonukas atsiminė, kad Katrytė liko viena prie upelio, ir dėl jos labai išsigando.

— Ak, brangioji mano sesute, kur tu dingai!

Staiga perkūnas smarkiai trinktelėjo. Jonukas vos nepargriuvo. Netoli Jonuko nuvirto didelis medis.

— Kur dabar bėgti? Kur galima dabar pasislėpti nuo audros, jei po medžių nesaugu? Kas atsitiko su Katryte? Gal suspėjo parbėgti namo, o gal perkūnas ją nutrenkė?

Jonukas graudžiai pravirko.

— Ak, kaip bloga, kad nepaklausėme dėdės. Juk dėdė tiesą sakė, kad vyresnių žmonių reikia klausyti, jie daugiau išmano.

Lietus staiga užėjo, staiga ir praėjo. Jonukas nusprendė grįžti į tą vietą, kur paliko Katrytę.

Katrytė audros metu sušlapo nemažiau už Jonuką ir visą laiką jį šaukė. Ji įlindo prie upelio į krūmus ir išsigandusi su ašaromis laukė audros galo.

Upelis patvino. Ir kai lietui nustojus lyti, Katrytė ėjo upelio krantu, vandens buvo beveik iki kelių. Dabar ir ji atsiminė dėdės žodžius, ir jai buvo gėda, kad ji jo neklausė ir su juo ginčijosi.

— Jonuk! Jonuk! — šaukė Katrytė.

— Katryte!, — pasigirdo netoli užpakaly Jonuko balsas.

Katrytė atsigrižo, ir abu puolė vienas antram į glėbį.

— Gyvas! Gyva! — linksmi šūkavo vaikai. Ir abu vos nepravirko iš džiaugsmo, kad abu gyvi ir sveiki.

Susiėmę rankomis Jonukas ir Katrytė grįžo namo. Šlapi drabužiai lipo prie kūno. Netrukus jie pamatė dėdę, ateinantį jų ieškoti.

— Dėdė! — suriko linksmi vaikai.

Dėdė sustojo ir tarė:

— Bėkite greičiau namo persirengti. O, kaip, ar daug grybų pririnkote vakarienei? — linksmi tęsė dėdė, nei žodžiu, nei mostu nereikšdamas savo nepasitenkinimo jų elgesiu.

Dėl to vaikai dar labiau susigėdo.

— Koks geras dėdė. Mes jo neklausėm, o jis mumis rūpinasi, mus myli.

* * *

Štai jau mokslo metų pradžia artinasi, reikia grįžti namo, laikas eiti į mokyklą.

Sukruto ir Katrytė su Jonuku. Katrytė nutarė išskalbti savo lėlės skalbinius, nes niekas nešvarių skalbinių nesiveža. Ji atsinešė pilną pintinėlę skalbinių į kambarėlį, kuriam buvo sudėti šepečiai ir kibirai, atsinešė geldą, muilo ir vandens. Nors buvo nelabai šilta ir vėjas smarkiai pūtė, bet Katrytė atidarė langus ir džiaugėsi:

— Tas vėjelis net malonus. Dirbant teks sušilti, o vėjelis mane atgaivins ir palengvins darbą.

Linksmi dainuodama išmoktą iš šeiminkės dainą:

— Ei, vaikučiai, po lietaus
Kiek daug džiaugsmo bus linksmaus.
Vėl gražiai saulutė šviečia
Ir į pievas žaisti kviečia,

Katrytė pradėjo tirpdyti muilą vandenyj. Ji atsidėjusi plakė putas. Pagaliau sudėjo į geldą skalbinius ir pradėjo skalbti. Staiga atsidarė durys, ir ant slenksčio pasirodė Jonukas.

— Ką tu čia darai, Katryte?..

Tačiau nespėjo sakinio pabaigti, ir baltomis lyg sniegas putomis aptiško Jonukas. Atidarytas langas buvo priešais duris, ir vėjas nuo lango su didele jėga ir smarkumu visas nuo skalbinių putas nunešė tiesiog ant Jonuko.

Katrytė lyg atgijo ir sušuko:

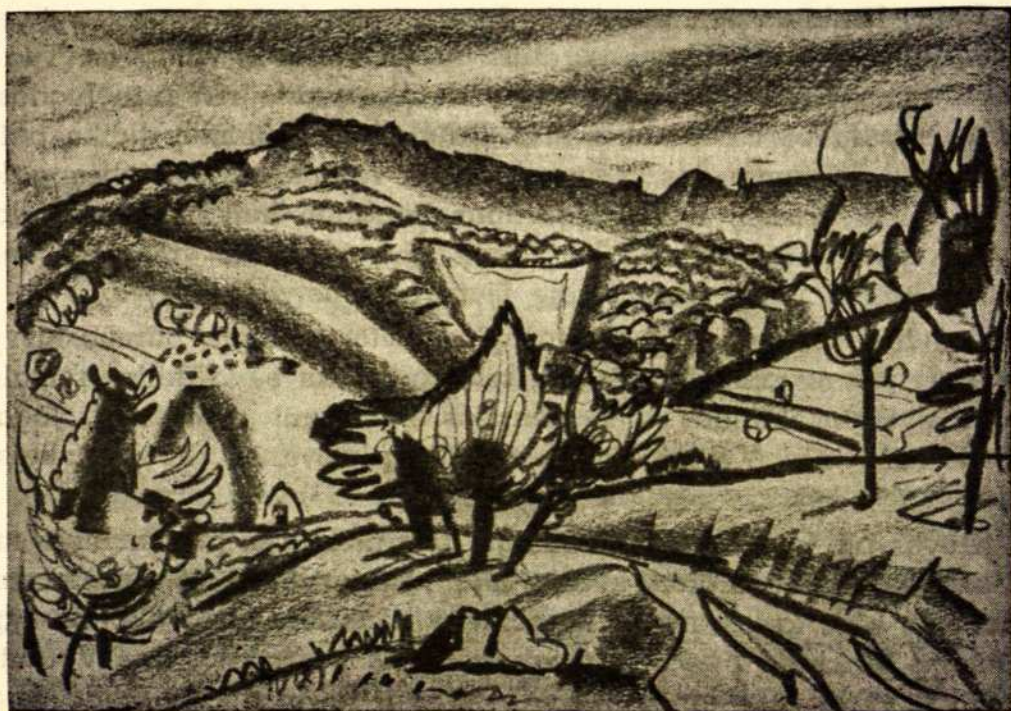
— Sniego senis! Sniego senis! Pasilik toks, Jonuk. Tu tikras sniego senis, — džiaugėsi Katrytė ir plodama rankutėmis pradėjo šokti.

Bet Jonukas buvo nelinksmas, vos neverkdamas jis suriko:

— Tavo sniegas man akis ir nosį ėda.

Tai pasakęs Jonukas išbėgo nusiprausti...

Sugrįžę pas tėvelius, vaikai turėjo daug ką papasakoti apie savo gyvenimą pas dėdę vasaros metu.

Dail. A. Galdiko pieštas Lietuvos vaizdas

VACLOVAS ČIŽIŪNAS

VYTAUTAS IR JOGAILA

Lenkų piršliai pas Jogailą

Tuo metu, kai Lietuvoje vyko dviejų pusbrolių — Vytauto ir Jogailos — kova dėl valdžios Kęstučio valdytose žemėse, Lenkijoje taip pat buvo geroka suirutė. Mat, jau dvejus metus lenkai gyveno ir tvarkėsi be karaliaus. Miręs karalius buvo vengras ir Lenkiją valdė pats gyvendamas Vengrijoje. Mirdamas paliko jis dvi dukteris: Mariją ir Jadvygą, kurios jau buvo sužadėtos su vokiečių kunigaikščiais. Lenkams nepatiko, kad kuris jų taptų Lenkijos karaliumi. Lenkų didikai patys norėjo išsirinkti sau karalių. Nemaža ir pačių lenkų kunigaikščių svajojo tapti karaliais. Kai kurie jų net veržėsi į sostą. Iš tų varžybų kilo neramumai visame krašte.

Tiems Lenkijos ponams, kurių žemės buvo Lietuvos pasienyje, geriausiu kandidatu į Lenkijos karalius atrodė Lietuvos valdovas. Tuo jie tikėjosi laimėti taiką savose žemėse ir laisvą priėjimą prie Juodosios jūros per Lietuvos valdomas žemes. Daugeliui kitų lenkų didikų patiko mintis, kad susijungusios, vieno valdovo valdomos, valstybės galėtų įveikti abiem įgirusį Vokiečių Ordiną. Pagaliau lenkams dar malonu buvo pagarsėti Lietuvos krikštytojais, nes jungiant valstybes tektų įtvirtinti krikščionybę pagoniškoje Lietuvos valstybės dalyje.

Tad lenkai, šiaip taip savitarpyje susitarę, siuntė pirmuosius pasiuntinius pas Jogailą, kai šis dar tebekovojo su savo dalies reikalaujančiu Vytautu. Minties tapti Lenkijos karaliumi viliojamas, Jogaila skubėjo taikytis su Vytautu, kad pats galėtų laisviau tartis su lenkais.

* * *

Krėvos pilyje judru ir trukšminga. Dar niekad ši pilis nebuvo turėjusi savo sienose tiek daug svečių, kiek jų prigužėjo 1385 metų vasaros pabaigoje. Mat, tą vasarą įvyko nemaža permainų Lietuvoje. Savųjų ir svetimųjų ginkluoti būriai jau nebesišvaistė po kraštą, nes Vytautas, susitaikęs su Jogaila, apsigyveno Gardine ir laukė dienos, kada jis vėl įžengs į vaikystės laikais pamiltuosius Trakus.

Jogaila visą tų metų vasarą buvo užimtas derybomis su lenkais. Gavęs dar prieš metus atvykusių Lenkijos pasiuntinių siūlymą vesti jaunutę karalaiteį Jadvygą ir tapti Lenkijos karaliumi, Jogaila 1385 metais pasiuntė savo pasiuntinius į Lenkiją. Jiems buvo pavesta smulkiai aptarti Jogailos vedybų sąlygos Krokuvoje (tuometinėje Lenkijos sostinėje), o po to vykti į Vengriją pas Jadvygos motiną. Pasiuntiniams vadovavo Jogailos brolis Skirgaila.

Su grįžtančiais lietuvių pasiuntiniais kartu vyko į Lietuvą Jadvygos motinos ir lenkų ponų delegacija. Ją priėmė Jogaila su broliais Krėvos pilyje. Štai kodėl niūri ir tyli pilis pasidarė trukšminga ir judri it skruzdelynas.

Pilies kieme, ties arklidėmis, susitinka du bajorai ir nustemba, pamatę vienas kitą.

— Ar tik ne Domeiką aš matau?! — sušunka bajoras Zubrys, sugriebęs už alkūnės augalotą ir petingą vyrą iš Jogailos palydovų tarpo.

— Tikrai taip, Zubry! Kad tave dievai mylėtų, nebūčiau tavęs pažinęs, jei nebūtum pirmas prabilęs, — spaudė Zubriui dešinę ir nuoširdžiai tapšnojo jam per petį Domeika.

— O ką, ar taip jau aš pasenau? — teiravosi Zubrys.

— Visi mes senstame po truputį, bet tu šiaip jau pasikeitęs: barzdą, matau, skuti, o ūsai dvigubai ilgesni negu kadaise buvę.

— Ė-ė, brolau, po svetimus kraštus besibastydamas, vis ko nors nauja išmoksti. Mano barzdos, kaip matai, nėra tik dėl to, kad kuni-gaiškis Vytautas padovanojo man tokį aštrų skutamąjį peilį ir patarė pamėginti skuti barzdą, kaip ir jis pats daro... Gal matei jį? Juk šįryt jis atvyko čia, nors, pastebėjau, labai nenoromis. O aš jį lydžiu visur jau nuo tų laikų, kai jis draugavo su kryžiuočiais. Palikau Trakus, nė nelaukdamas, kol ten įsiviešpataus Skirgaila... Jieškojau progų susitikti Vytautą. Kai jis apsigyveno kryžiuočių jam pavestose pilyje prie Nemuno, aš pirmas ten atsiradau. Vėliau ėmė rinktis vyrų būriai, kol susirinko tiek, kad jau galėjome rimtai badyti Jogailos pašonę.

— Kartu su kryžiuočiais... — pratarė Domeika, bet, pažvelgęs į Zubrio veidą, nutilo.

— Nepyk, Zubry, kad taip atsiliepiu! — paėmęs už rankos seną draugą, vėl kalbėjo Domeika. — Tu pats supranti, ką aš galvoju, ir gal tą patį jauti, ką ir aš.

— Suprantu, žinau, Domeika. Juk nelengva buvo mums jaustis priešais ir kovoti savitarpyje tik dėl to, kad giminaičiai valdovai nesutaria ir skriaudžia vienas kitą. Bet palikime tai... Papasakok verčiau, kur tu buvai pastaraisiais metais. Juk taip ilgai nesimatėme!

— Tiesa, Zubry, ilgai nesimatėme, ir daug kas pasikeitė per tą laiką. Eikime į kiemo kampą ties anuo bokštu. Ten matau suolelį, o ir žmonių ten nesisukinėja.

Kiek paėję į šalį ir susėdę ant suolelio ties kampiniu pilies bokštu, draugai kalbėjosi toliau.

— Klausykis, Zubry, ką aš tau papasakosiu. Šią vasarą aš daug keliavau. Kai Skirgaila vyko į Lenkiją, jis savo palydovu tarp kitų žymių bajorų pasirinko ir mane. Nebuvau aš joks pasiuntinys, nes tokių buvo tik keli seniai su pačiu Skirgaila. Bet man taip pat yra viskas žinoma, ko vykome, ką patyrėme ir sutarėme. O šiandien čia sugužėję svečiai iš Lenkijos, vėl viską pakartos pačiam valdovui Jogailai ir jau raštu surašys, kas bus sutarta.

— Taigi, pasakok, Domeika, ką patyrei Lenkijoje ir kas bus čia sutarta.

— Nelengva buvo mūsų kelionė, bet smagi, nes vykome ten, kaip labai laukiami svečiai. O juk lig šioliai lietuviai dažniausiai vyko į Lenkiją tik kardų ir ugnimi sau kelią skindami.

— Seneliai pasakoja, kad Gedimino laikais buvo sutarta lietuvių ir lenkų draugystė, kai kunigaikštystė Aldona tekėjo už lenkų karaliaučio ir su savimi vedėsi į Lenkiją daugybę namo gražinamų belaisvių, — įsiterpė Zubrys.

— Na, tai kas? Buvo tokių metų, bet po to vėl pliekėme kailį vieni kitiems, — atsakė Domeika ir tęsė toliau: — Dabar kiek kitaip vyksta. Ne lietuvė teka už lenko, o lietuvius eina užkuriu (užkury — iš kitur atėjęs ir nuotakos ūkyje įsikūręs vyras) į Lenkiją ir jungia savo valstybę su nuotakos valstybe.

— Kaip tai "jungia"? — sujudo klausti Zubrys.

— Palauk, būk kantrus, viską išpasakosiu. Matai, vyreli, lenkams parūpo surasti jaunutei karalaitei tokį vyrą, kuris ne vien karaliauti ateitų, bet ir pačią jų valstybę keleriopai padidintų ir sustiprintų. O toks vyras iš visų Lenkijos kaimynų tik vienas Jogaila esąs.

— Taigi, bus jau taip! — nekantravo Zubrys. — O kad Jogaila ir namie netvirtas šeiminkas! Juk girdime, kad vyriausias Algirdiečių, Andrius, nuolat bruzda Polocke prieš Jogailą ir su Rygos kryžiuočiais tariasi prieš jį. Be to, ir su Vytautu dar ne visa sutvarkyta...

— Šš, tu nerūstauk taip garsiai! — nutraukė Zubrio kalbą Domeika. — Bus taip, kaip dievai lems. O tuo tarpu klausykis, ką pasakosiu. Kai pasiekėme Krokuvą, ten mus priėmė labai draugiškai ir iškilmingai. Vaišės buvo puikios, vynas tikrai per ūsus ir barzdas varvėjo. Mums labai rūpėjo pamatyti nuotaką. Bet ją matė tik, berods, Skirgaila ir dar kai kas iš mūsų vyresniųjų. Ak, brolau, juk tu gal girdėjai, kad ji labai dar jauna, vos keturiolika metų teturinti. Kas blogiau, ji buvo nuo pat mažens sužieduota su Austrijos kunigaikščiu Wilhelmu, ir jiedu tikrai labai mylėjėsi. Kai karalaitei buvo pripažintas Lenkijos sostas, ji turėjo vykti iš Vengrijos į Krokuvą, kur ją vainikavo Lenkijos karaliene. Netrukus į Krokuvą atvyko ir jos sužieduotinis Vilhelmas. Pasakoja, kad

Krokuvos miestiečiai iškilmingai priėmė jį, kaip būsimąjį Lenkijos karalių. Bet Lenkijos didikai, tatai sužinoję, labai įpyko. Mat, jau tada buvo jų nutarta kviesti Jogailą Lenkijos karaliumi. Krokuvos pilies viršininkas jėga išvarė iš karališkųjų rūmų kunigaikštį Wilhelmą ir įsakė jam keliauti atgal į Austriją. Vargšė Jadvyga, nusiminimo ir pykčio pagauta, kirviu kapojo uždarytus pilies vartus, bet niekas jai neatidarė jų ir mylimo sužieduotinio atgal nesugrąžino. Susirinkę didikai ir augštieji kunigai ją verkiančią ramino ir visaip gyūrė parinktąjį jai būsimą vyrą Jogailą.

— Kai mūsų pasiuntinybė atsidūrė Krokuvoje, karalaitė buvo kiek aprimusi, bet ji dažnai, sako, verkdavusi ir mums viešai nesirodė.

— Nelaiminga mergaitė... — sumurmėjo Zubrys. — O kaip buvo sutartas Jogailos karaliavimas?

— Ogi taip! Didysis kunigaikštis Jogaila, gaudamas Jadvygos ranką ir Lenkijos karūną, pasižada sumokėti Wilhelmui 200.000 auksinų už sužadėtuvių sulaužymą, krikštytis kartu su savo broliais, krikštyti visą Lietuvą ir sujungti ją su Lenkija, paleisti visus Lietuvoje esančius lenkus belaisvius. Taip pat pasižada rūpintis atgauti visas seniau karuose nustosias Lenkijos ir Lietuvos žemes.

— Nieko sau sutartis! Išeina taip, kad Jogaila jungia Lietuvą, kaip savo kraitį, prie Lenkijos! — nekantravo Zubrys.

— Palauk! Neskubėk jaudintis: mūsų ir visos Lietuvos likimas yra dievų, o ne Jogailos rankose.

— Taigi, dievų! Ogi ir tų mūsų dievų teks atsisakyti, kai Jogaila ir visi mūsų kiti valdovai užsimanys mus krikštyti.

— Būkime kantrūs, palaukime. Be to, juk mūsų niekas nesiklausia, kaip tvarkyti valstybės reikalus. Juk ir kunigaikštis Vytautas šiandien dalyvauja pasitarimuose. Jis, turbūt, taip pat pridės savo antspaudą prie surašomo sutarties rašto.

— Žinoma, kam gi būtų vykęs į nemielą Krėvos pilį, kur prieš keletis metų pats kalėjo bokšto rūsyje.

— O dievai, gal mudu ir prie to pat rūsio sėdime? — sujudo darytis Domeika.

— Nežinau. Nesidairyk į bokšto langus, dar kas gali įtarti mus ką pikta ketinant.

— Nebijau: juk aš iš Jogailos valdžios vyrų, Skirgailos palydovas. Eiva, Zubry, arčiau pilies rūmų. Gal ką patirsiva, kas viduje dedasi.

Priėję prie didžiųjų durų, rado sargybinius, stovinčius abiejose pusėse.

— Atsiprašome, bajorai, mums įsakyta nieko į vidų neįleisti, — atsiliepė vienas jų ir užtvėrė jietimis duris.

— Mudu nė neketinava eiti į vidų. Pakanka ten savųjų diduomenės ir Lenkijos ponų atstovų, — atsakė jam Domeika. — Palauk, ką aš ma-

Senovės Lietuvos vaidila-
kanklininkas, dail. Vl.
Stančikaitės pieštas pa-
veikslas.

tau išeinant! Juk tai Gintautas, senas Skirgailos patarėjas, vykęs į Lenkiją ir dabar grįžęs iš ten su svečiais lenkais.

Senukas, karuose ir derybose pražilęs, Gintautas išėjo pro duris į kiemą ir, paėmęs abu stovėjusius draugus už alkūnių, paėjo kelis žingsnius į šalį.

— Rodosi aš bajorą Zubrį čia kartu su Domeika matau. Ar tai tiesa?

— Tiesa, bajorė Gintautai, — atsiliepė Domeika. Ir aš jį tik šiandien, po ilgo nesimatymo, čia susitikau. Jis atlydėjo kunigaikštį Vytautą į Krėvą.

— Gerbiu ištikimus karius. Girdėjau bajorą Zubrį narsiai kovojus Vytauto pusėje, kaip ir kadaise velionies Kęstučio vadovybėje. Gaila, kad teko kovoti priešingose pusėse. Gal dievai ateity saugos mus nuo tokių nelaimių.

— Sakyki, bajore Gintautai, kas dedasi rūmų viduje? — paklausė Domeika.

— Taigi, matau, kad nekantrauji ir lauki žinių. Čia jokia paslaptis, ir tuoj bus viskas visiems žinoma. Matote, iškaitęs vos išsprukau iš vidaus. Ten tarėmės ilgai, bet viskas yra dabar jau surašyta raštu, kas Krokuvoje mūsų buvo pažadėta. Dabar palikau ruošiantis dėti vaškinius antspaudus prie surašytos sutarties.

— Kas iš kunigaikščių dės savo antspaudus? — paklausė Domeika.

— Visi, kurie čia suvažiavo: pats didysis kunigaikštis Jogaila, jo broliai Skirgaila, Lengvenis, Kaributas ir pusbrolis Vytautas.

— Ir kunigaikštis Vytautas? — nustebė Zubrys.

— O taip! Kaip gi kitaip? — šyptelėjo Gintautas. — O jūs, vyrai, renkitės linksmybėms: rytoj skelbiama puota Lenkijos svečių garbei. Kas gera iš to bus, tik ateityje pamatysime. O tuo tarpu nenusiminkime.

Linktelėjęs galvą, senukas pasisuko ir nuėjo rūmų link.

(Bus daugiau)

KAI ATEINA RUDENĖLIS

ALGIS KALVELIS

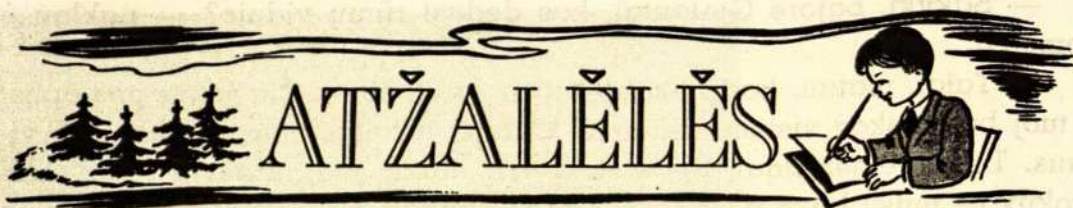
Štai, atėjo rudenėlis,
Pučia vėjas šaltas:
Nužydėjo visos gėlės —
Margosios ir baltos.

Niūrūs plaukia debesėliai
Pakraščio Atlanto,
Tamsios miglos pasikėlė:
Liūdna čia gyventi...

Tėviškėlėj — žalios lankos,
Obelis po langu,
Ir mamytės švelnios rankos,
Ir nameliai brangūs...

Kai ateina rudenėlis,
Ilgesys didėja:
Athanguoja Nemunėliais
Graudžios dainos vėjo...

KODEL AŠ NENORIU NUTAUSTI

JŪRA GAILIUŠYTĖ

Yra daug tautų pasaulyje. Kiekviena jų turi kitą kalbą, savo papročius, savo istoriją. Kiekviena tauta turi žemėje vietą, kurioje gyvena gal jau ištisus tūkstančius metų. Čia tėvų tėvai ir protėviai ilgus amžius dirbo, kūrė gyvenimą, prakaitu laistė žemę. Toji vieta ir yra tėvynė.

Mūsų tėvynė yra Lietuva. Ji prisiglaudusi prie Baltijos jūros, Nemuno upės baseine. Čia mūsų protėviai nuo senų laikų gyveno ir narsiai savo kraštą nuo priešų gynė.

Visi padorūs žmonės myli savo tėvynę, brangina savo kalbą, bendrauja su savo tautos žmonėmis. Savi tautiečiai yra artimesni, negu kitų tautų žmonės. Tačiau nelaimė — pasitaiko žmonių, kurie atitrūks-ta nuo savo tautos, kitaip sakant, nutausta. Kas nutausta, tas pirmiau-sia atsisako savo kalbos, kurią išmoko iš savo tėvelių. Nutausti — reiškia paminti po kojomis visa tai, kuo žmogus buvo iki šiol: savo kalbą, savo papročius, savo istoriją. Nutautimas — tai lyg atsižadėjimas savo praeities, savo tėvų, protėvių ir viso savo tautos kūrybinio darbo paniekinimas.

Tokiu būdu nutautimas yra nusikaltimas. Tai nusikaltimas prieš mūsų tėvus, senelius, brolius ir visą tautą. Tikrai gražu ir gera pažinti kitas tautas, mokytis iš jų kultūros ir laimėjimų, bet yra nusikaltimas užmiršti savo istoriją, paniekinėti gražius lietuviškus papročius, išsižadėti gimtosios kalbos.

Kiekviena tauta savo nutautusius žmones smerkia, jų nelaiko garbingais, juos laiko silpnais žmonėmis.

Aš noriu būti susipratusi lietuvi, noriu būti tikra savo tėvų žemės dukra ir daryti visa, ko reikalaujama iš geros lietuvaitytės. Lietuvių kalba man yra gražesnė už visas kitas kalbas, nes tai yra mano gimtoji kalba. Lietuviškos dainos, mūsų šokiai ir žaidimai yra gražūs ir savaimingi: tokių niekas kitas neturi pasaulyje, ir jų atsižadėti aš niekada nenoriu. Visa tai yra mano tėvų ir protėvių sukurta — daug daug metų dar prieš mano atėjimą į šį pasaulį...

Todėl aš esu lietuvaitė ir noriu tokia pasilikti, vis tiek kur tektų gyventi.

Lietuviais išlikti mums padeda lietuviška knyga, lietuviška mokykla, savos organizacijos. Čia mus skatina lietuviškai skaityti, dalyvauti lietuviškuose parengimuose, rašyti temas, liečiančias įvairius lietuviškus klausimus. Lietuvaite išlikti man padeda tėveliai, mokytojai, lietuviškų organizacijų veikėjai. Aš augtu įaugu į lietuviybę, pagilinu savo lietuvišką sąmoningumą ir tvirtai pasiryžtu išlikti tikra Lietuvos dukra.

Ši rašinėlį baigiu savo dviposmiu eilėraščiu:

*Tėvyne mano Lietuva,
Mažytė palikau tave,
Ir savo tėviškės pastogę
Prisimenu tik kaip sapnę...*

*Bet aš sugrįšiu, nepamiršiu
Tuos klonius, slėnius, upelius,
Takelį, kur išmokau žengti
Pirmuosius savo žingsnelius...*

Ši rašinėlį parašė Jūra Gailiūšytė, 13 metų, Motiejaus Valančiaus šeštadieninės mokyklos Klēvelande mokinė. Ji skaitė tos mokyklos mokslo metų užbaigimo iškilmėse 1954 m. birželio 13 dieną.

LAIŠKAS IŠ ARGENTINOS

NIJOLĖ PAPEČKYTĖ

Rašau šį laišką gegužės mėnesį, bet pas mus čia, Argentinoje, dabar ruduo. Netrukus prasidės žiema. Tiesa, čia nėra tokios žiemos, kaip Europoje: naktimis būna šalnos, kai kur ir pasniega, bet dienos metu vėl nešalta. Žmonės dažnai vaikščioja tik su švarkais arba lengvais paltais. Šalčiausias būna rugpiūčio mėnuo. Tada moterys net kailinius paltus nešioja, bet ir tai ne tiek dėl reikalo, kiek dėl mados. Žiemos pabaigoje daugiausia žmonių suseraga.

Tačiau įvairių vaisių ir daržovių netrūksta ir žiemos metu, nes Argentina yra didelis kraštas ir turi gana įvairaus klimato.

Žiemos metu žmonės mažiau rengia pasilinksminimų ir pramogų. Tada daugiau lanko kavines, kinus, teatrus. Jaunimas smarkiai dirba mokyklose, kurių įvairaus tipo yra gausiai pristeigta visame krašte. Pradžios mokslas yra privalomas. Mokyklose mokosi šio krašto piliečių ir nepiliečių vaikai. Visiems mokslas vienodai prieinamas, visi jaučiasi laisvi ir prieš įstatymus lygūs.

Tačiau lietuvių jaunimas tose ispaniškose mokyklose smarkiai nutausta. Ne visi čia gimę lietuviai jau ir lietuviškai bemoka, mažai jie žino apie savo brangų tėvų kraštą — ne iš mokyklos, o tik iš savo

tėvų pasakojimų ir prisiminimų. Bet senieji, iš Lietuvos atvykę, lietuviai labai myli savo tėvynę, ją visada prisimena ir jos ilgisi.

Argentina yra didelis ir turtingas kraštas, tik dar gana retai te gyvenamas. Visus jos turtus išnaudoti dar reikia daug darbo rankų. Dėl to Argentinos durys atviros įvairių kraštų emigrantams. Tik, deja, lietuvių daugiau čia nebeatvyksta, o senosios kolonijos pamažu nutausta ir nyksta...

LIETUVIŠKAME PASAULYJE

— Šių metų rugsėjo 16 d. mirė generolas *Vladas Nagius* - *Nagevičius*. Palaidotas Clevelando Kalvarijos kapuose. Lietuvoje gen. Nagius buvo Kauno Karo muziejaus viršininku. Karo muziejaus sodelį jis padarė tikra lietuvių šventove: su Nežinomojo kareivio kapu, lietuviškais kryžiais, su Laisvės varpu, kabančiu bokšte, su išpūdingomis vėliavomis pakėlimo ir nuleidimo iškilmėmis...

— Septynerių metų "Eglutės" skaitytoja *Asta Sadauskaitė* Illinois valstybės akordeono solo varžybose laimėjo pirmą vietą ir gavo medalį su ypatingu pažymėjimu, duodamu tik labai išskirtiniais atvejais. Asta jau trečius metus dalyvauja tokiose varžybose: penkerių metų būdama, laimėjo I vietą, praėjusiais metais — II-rą. Asta dar mokosi skambinti pianinu ir lanko parapijos mokyklos antrąjį skyrių, Decatur, Ill.

Asta Sadauskaitė

— Lietuvių Saleziečių gimnazijoje Castelnuovo Don Bosco vietoje, Italijoje, praėjusiais metais mokėsi 42 lietuviai mokiniai. Šiais mokslo metais jų skaičius gerokai paaugs, nes naujų mokinių vyksta net iš Pietų Amerikos valstybių. Taip pat telkiama šiai gimnazijai ir pinigine parama — ją norima suorganizuoti panašiu būdu, kaip telkiama parama Vasario 16 gimnazijai.

— Vasario 16 gimnazija yra įsikūrusi Rennhofo pilyje, savoje pastogėje. Lietuviškas gyvenimas čia gyvas ne tik mokslo metu. Praėjusių vasarą čia buvo jaunimo stovykla, čia gyva sportinė veikla, čia ir kitokios lietuviškos veiklos centras kuriasi. Apylinkės klimatas drėgnokas, bet gana šiltas: ten puikiai auga vaismedžiai, vynuogynai, daugybė sodų.

— Be Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje yra dar 17 lietuviškų vadinamųjų vargo mokyklų, kurias lanko per 300 mokinių. Šią vasarą tų mokyklų mokytojams buvo surengti vasaros kursai.

— Pasaulio Lietuvių Archyvas yra surinkęs labai daug svarbios istorinės lietuviškos medžiagos. Per septynerius metus iš viso yra surinkta per 150,000 įvairių dokumentų, kurie jau užima 12 spintų ir dvi dideles dėžes. Archyvo adresas: Pasaulio Lietuvių Archyvas, 2601 W. Marquette Rd., Chicago 29, Ill.

— "Eglutės" bendradarbis Stasys Džiugas yra spaudai paruošęs antrą savo kūrybos knygą, kurią iliustruoja dail. V. Stančikaitė. Jo pirmoji knyga "Kiškučio vardinės" turi didelį pasisekimą: pirmoji laida jau baigiama išparduoti.

— Lietuvoje bolševikai mokyklose auklėja jaunimą bedieviškai, tačiau daugybė mokinių rytais eidami į mokyklą vis dėlto užbėga į bažnyčią pasimelsti. Dabar bol-

— Vasarą "Eglutę" skaitė tik lėlės... Dabar ją vėl geri lietuviukai skaitys...

ševikai tokius jaunuolius visaip išjuokia ir reikalauja viešai pasizadėti, kad bažnyčios nelankys...

— "Knygų Lentynos" žiniomis visame laisvajame pasaulyje išleista naujų lietuviškos spaudos leidinių ir knygų: 1951 metais — 198, 1952 metais — 207, 1953 metais — 213, o per šių metų pirmąjį pusmetį — 74.

— Šių metų rugsėjo 4-5 dienomis Čikagoje įvyko didžiulis Ateitinių Federacijos kongresas — iš eilės penktasis. Pirmieji keturi kongresai buvo laisvoje Lietuvoje. Šeštasis numatomas 1960 metais.

— "Gabijos" knygynas Brooklyne išleido įdomią apysaką jaunimui iš Vytauto Didžiojo laikų. Tai Vlodo Andriukaičio AUDRĄ ŽEMAIČIUOSE. Knyga buvo išleista Lietuvoje ir mielai jaunimo skaitoma. Čia turime antrą jos laidą.

TRUPUTĮ PAGALVOK

NR. 7 UŽDAVINIŲ ATSAKYMAI

I. Pirmoje eilutėje statmenai — *Sedera vičius*, gulsčiai: 1 Slavikai (arba Sudargas), 2 Everestas, 3 Daukantas, 4 elementorius, 5 Raudonė, 6 Antakalnis, 7 Valančius, 8 Inčiūra, 9 Čiurlionis, 10 Išlaužas, 11 Ukmergė, 12 Sabaliauskas.

II. Pirmoje eilutėje statmenai — *Stelmužė*, gulsčiai: 1 Salakas, 2 Trakai, 3 Eimutis, 4 laisvė, 5 Marijampolė, 6 Utena, 7 Žagarė, 8 ėriukas.

MISLIŲ ATSAKYMAI

1 spyna, 2 žvakė, 3 pelėda, 4 grėblys ir šieno kupeta, 5 stalas, 6 kopūstas darže.

UŽDAVINIAI

I. Brūkšnelių vietoje įrašykite raides. Pirmoje eilutėje *statmenai* — miestas Nemo ir Nevėžio santakoje, *gulsčiai*:

1. ----- (miškelis, kuriame komunistai nukankino daug lietuvių),
2. ----- (gražus ežeras Ukmergės apskrityje),
3. ----- (žymus Lietuvos kurortas prie Nemuno),
4. ----- (piliakalnis netoli Utenos)
5. ----- (miestelis prie buvusios demarkacijos linijos),
6. ----- (didžiausias Lietuvos ežeras),
7. ----- (vieta, kur buvo Lietuvos Žemės ūkio akademija),
8. ----- (kur gimė K. M. Čiurlionis),
9. ----- (miestelis prie Verkės upės, kuriame buvo mergaičių namų ruošos mokykla),
10. ----- (Lietuvos miestas, garsus savo gražia bažnyčia),
11. ----- (bažnytkaimis Molėtų ežeryne),

12. ----- (Lietuvos miestas, kuriame seniau buvo garsi kunigų seminarija).

Uždavinys vertinamas 14 taškų. Jį sudarė *Kaziukas Jankauskas*, Detroit, Mich.

II. Brūkšnelių vietoje įrašykite raides. Pirmoje eilutėje *statmenai* — aukščiausias kalnas Žemaitijoje, *gulsčiai*:

1. ----- (gražus lietuviškas šokis),
2. ----- (didelis durpynas Kauno apylinkėje),
3. ----- (pirmosios lietuviškos knygos leidėjas D. Lietuvoje),
4. ----- (miestelis, kuriame buvo garsi mokytojų seminarija Lietuvoje carų valdymo laikais),
5. ----- (mažas avinėlis),
6. ----- (senas miestas Ukmergės apskrityje),
7. ----- (Vilniaus krašto miestas),
8. ----- (vieta, kur yra aukščiausias Lietuvos tiltas),
9. ----- (pirmasis lietuviškų kalendorių leidėjas),
10. ----- (miestelis su sena istorine pilimi Ukmergės apskrityje).

Uždavinys vertinamas 12 taškų. Jį sudarė *Adolfas Bernotas*, Waterbury, Conn.

III. Suraskite penkis žymius Lietuvos vyrus ir jų gimimo metus. Sudėjus jų gimimo datas, gaunamas skaičius 9233.

Uždavinys vertinamas 12 taškų. Jį sugalvojo *Nijolė Papečkaitė*, Rosario, Argentina.

IV. Vienoje vaisių parduotuvėje stovėjo dėžė obuolių. Buvo parašyta, kad pusantro obuolio kainuoja pusantro cento. Berniukas nusipirko 12 obuolių. Kiek jis sumokėjo už obuolius?

Uždavinys vertinamas 3 taškais. Jį sugalvojo *G. Kuprevičiūtė*, Hartford, Conn.

V. Iš šių skiemenų sudaryti žinomą lietuvišką patarlę: klau-vų-ne-go-ną-są-duo-kas-sau-tė-val-so.

Vertinamas 2 taškais. Sugalvojo A. Ber-
notas, Waterbury, Conn.

MISLĖS

1. Mįslių tėvas baloje guli.
2. Ant vienos kojos stovi, o galvoje širdis.
3. Eina per ugnį — nedega, eina per van-
denį — neskęsta, eina per šiaudus —
nešnara.
4. Keturi ponaičiai vieną skrybėlaitę dėvi.
5. Kokius skėčius laiko karalienės ties gal-
vomis, kai lyja?

Vertinamas po 2 taškus. Mįslės atsiuntė

G. Kuprevičiūtė, Hartford, Conn.

PRIEŽODŽIAI

1. Daina darbą spartina.
2. Linksmas kaip pavasaris, tur-
tingas kaip ruduo.
3. Kas nusidėjo, pabūgsta ir vėjo.

Atsiuntė Irmutė Stasaitė, Cleve-
land, Ohio.

* * *

"EGLUTĖS" ADMINISTRATORE
nuo 1952 metų iki dabar buvo se-
selė M. KRISTOFORA. Už jos nuo-
širdų atsidavimą tam darbui, rū-
pestingumą ir pasiaukojimą Re-
daktorius ir Liet. Kultūros Instituto
"Eglutės" Komisija nuoširdžiai dė-
koja.

Seselei M. Kristoforai yra paskir-
tos atsakingos mergaičių pensio-
nato vedėjos pareigos, o nauja
"Eglutės" administratore bus sese-
lė M. Oliveta.

NAUJOS KNYGOS

Juozas Kralikauskas, URVINIAI ŽMO-
NĖS. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas,
Čikagoje. Ši knyga, turinti 280 puslapių,
vaizduoja gyvenimą lietuvių, patekusių į Ka-
nados aukso kasyklas. Pats šios knygos au-
torius yra tose kasyklose dirbęs 23 mėne-
sius ir gyvai jautęs ir išgyvenęs tai, ką jis
šioje knygoje vaizduoja. Gilus tėvynės ilge-
sys ir kilnus žmoniškumas šviesiomis spal-
vomis nudažo vaizduojamo gyvenimo tamsą.
Vyresniesiems "Eglutės" skaitytojams šią
įdomią knygą maloniai siūlome.

ŠV. PRANCIŠKAUS VARPELIS, rug-
piūčio mėn. numeris — skirtas Marijos me-
tams paminėti. Daug įdomių straipsnelių
apie Mariją.

MARGUTIS, rugpiūčio mėnesio nume-
ris. Spausdinami Antano Smetonos atsimi-
nimai, duodama tęsinys kelionės per Lietu-
vą, rašoma apie pirmuosius lietuviškus laik-
raščius Čikagoje ir kita.

KNYGŲ LENTYNA, Lietuvių Bibliogra-
finės Tarnybos biuletenis, Nr. 5-6, gegužės-
birželio mėnesio. Jame suregistruojamos vi-
sos naujos lietuviškos knygos ir svarbesni
straipsniai laikraščiuose ir žurnaluose.

KARYS, pasaulio lietuvių karių-veteranų
mėnesinis žurnalas, Nr. 7, rugpiūčio mėn.

Dr. A. Šešplaukis, **PRAKTINĖ LIETU-
VIŲ KALBOS GRAMATIKA** — mokyklai
ir namams. Turinyje: žodžio dalys, kalbos
dalys ir pagrindiniai sintaksės dalykai, išti-
sinis sakinytis, sudėtiniai sakiniai, skiriamie-
ji ženklai — žodžiu sakant, visos reikalin-
giausios lietuvių kalbos žinios vienoje kny-
goje. Visa kas išdėstyta trumpai ir aiškiai.
Knyga kiekvienam jaunuoliui lietuviui bū-
tinai reikalinga. Išleido Bendrija (Wein-
heim — Bergstr., Schliessfach 233, Vokie-
tija). Kaina \$1.25 (Irišta \$1.50).

LAIŠKAI
Redaktorium

Gerbiamas P. Redaktoriau,

Siunčiu atsakymus į birželio mėn. mįsles,
uždavinius ir šaradas. "Eglutė" man labai
patinka. Labiausiai man patinka iš visų
rašinėlių Jonuko ir Katrytės nuotyčiai. La-
bai norėčiau daugiau iliustracijų.

Algirdas Kuraitis, Chicago, Ill.

*Jeį manai pirkti rašomąją mašinėlę, tai
pirk tik su lietuvišku raidynu ir
pirk tik geriausią. O tokia yra RO-
YAL rašomoji mašinėlė, kurios atstovas yra
J. L. Giedraitis, 1632 Broad St., Hartford,
Conn.*

